EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 20.5.2020.
COM(2020) 512 final

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Italije za 2020. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Italije za 2020.

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Italije za 2020. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Italije za 2020.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika[1], a posebno njezin članak 5. stavak 2.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža[2], a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

(1) Komisija je17. prosinca 2019. donijela Godišnju strategiju održivog rasta i time označila početak Europskog semestra 2020. za koordinaciju ekonomskih politika. Posebnu je pozornost posvetila europskom stupu socijalnih prava, koji su Europski parlament, Vijeće i Komisija proglasili 17. studenoga 2017. Komisija je 17. prosinca 2019. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja, u kojemu se navodi da je Italija jedna od država članica za koju je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Istog je dana Komisija donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja.

(2) Izvješće za Italiju[3] za 2020. objavljeno je 26. veljače 2020. U izvješću je ocijenjen napredak Italije u smislu preporuka za Italiju koje je Vijeće donijelo 9. srpnja 2019.[4], mjera poduzetih nakon preporuka donesenih prethodnih godina te napredak Italije u ostvarenju njezinih nacionalnih ciljeva strategije Europa 2020. Izvješće sadržava i

[1] SL L 209, 2.8.1997., str. 1.
[2] SL L 306, 23.11.2011., str. 25.
[3] SWD(2020) 511 final.
[4] SL C 301, 5.9.2019., str. 117.

detaljno preispitivanje u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011, čiji su rezultati također objavljeni 26. veljače 2020. Komisija u svojoj analizi zaključuje da u Italiji postoje prekomjerne makroekonomske neravnoteže. Visoki državni dug i dugotrajna slaba dinamika produktivnosti upućuju posebno na rizike koji bi, u kontekstu još uvijek visoke razine neprihodonosnih kredita i visoke nezaposlenosti, mogli imati prekogranični utjecaj.

(3) Svjetska zdravstvena organizacija službeno je 11. ožujka 2020. proglasila globalnu pandemiju bolesti COVID-19. Pandemija je ozbiljna javnozdravstvena kriza koja pogađa građane, društva i gospodarstva. Veliko je opterećenje za nacionalne zdravstvene sustave, uzrokuje poremećaje u globalnim lancima opskrbe, kolebanja na financijskim tržištima, šokove potražnje potrošača i negativno utječe na razne sektore. Ugrožava radna mjesta, dohotke radnika i poslovanje poduzećâ. Uzrokovala je snažan gospodarski udar čije se ozbiljne negativne posljedice već osjećaju u Europskoj uniji. Komisija je 13. ožujka 2020. donijela Komunikaciju[5] u kojoj je pozvala na koordiniran gospodarski odgovor na krizu suradnjom svih dionika na nacionalnoj razini i na razini Unije.

(4) Više država članica proglasilo je izvanredno stanje ili je uvelo izvanredne mjere. Sve izvanredne mjere trebale bi biti strogo proporcionalne, nužne, ograničena trajanja i u skladu s europskim i međunarodnim standardima. Trebale bi biti predmet demokratskog nadzora i neovisnog sudskog preispitivanja.

(5) Komisija je 20. ožujka 2020. donijela Komunikaciju o aktivaciji opće klauzule o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu[6]. Ta klauzula olakšava koordinaciju proračunskih politika u vrijeme ozbiljnog gospodarskog pada, kako je utvrđeno u članku 5. stavku 1., članku 6. stavku 3., članku 9. stavku 1. i članku 10. stavku 3. Uredbe (EZ) 1466/97 te članku 3. stavku 5. i članku 5. stavku 2. Uredbe (EZ) 1467/97. Komisija je u Komunikaciji Vijeću iznijela stajalište da trenutni uvjeti dopuštaju aktivaciju te klauzule zbog očekivanog ozbiljnog gospodarskog pada prouzročenog pandemijom bolesti COVID-19. Ministri financija država članica složili su se 23. ožujka 2020. s Komisijinom procjenom. Aktivacijom opće klauzule o odstupanju dopušta se privremeno odstupanje od kretanja prilagodbe prema srednjoročnom proračunskom cilju, pod uvjetom da se time srednjoročno ne ugrozi fiskalna održivost. Vijeće na preporuku Komisije može za korektivni dio donijeti i odluku o usvajanju revidirane fiskalne putanje. Aktivacijom opće klauzule o odstupanju ne obustavljaju se postupci u okviru Pakta o stabilnosti i rastu, nego se državama članicama omogućuje da odstupe od proračunskih zahtjeva koji bi se obično primjenjivali, a Komisiji i Vijeću da u okviru Pakta poduzmu potrebne mjere za koordinaciju politika.

(6) Nužno je kontinuirano djelovanje radi ograničenja i nadzora širenja pandemije, povećanja otpornosti nacionalnih zdravstvenih sustava, ublažavanja socioekonomskih posljedica mjerama potpore poduzećima i kućanstvima te radi uvođenja adekvatnih zdravstvenih i sigurnosnih uvjeta na radnom mjestu u cilju nastavka gospodarske aktivnosti. Unija bi trebala u cijelosti iskoristiti razne instrumente koji su joj na raspolaganju i tako poduprijeti napore država članica u tim područjima. Istodobno bi države članice i Unija, izvlačeći pouke iz krize, trebale surađivati na pripremi mjera potrebnih za povratak na normalno funkcioniranje naših društava i gospodarstava te na održiv rast, koje bi među ostalim uključivale zelenu tranziciju i digitalnu transformaciju.

---

5 COM(2020) 112 final.

6 COM(2020) 123 final.

(7) Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 naglasila je fleksibilnost koju jedinstveno tržište nudi radi prilagodbe u izvanrednim situacijama. Međutim, da bi se osigurao brz i neometan prelazak na fazu oporavka i slobodnog kretanja robe, usluga i radnika, izvanredne mjere koje sprječavaju normalno funkcioniranje jedinstvenog tržišta moraju se ukinuti čim prestanu biti neophodne. Aktualna je kriza pokazala da su u zdravstvu potrebni planovi pripravnosti za krizne situacije, uz poboljšane strategije nabave, diversificirane lance opskrbe i strateške rezerve osnovne medicinske opreme. Ključni su to elementi za izradu širih planova pripravnosti za krizne situacije.

(8) Zakonodavac Unije već je izmijenio relevantne zakonodavne okvire[7] kako bi se državama članicama omogućilo da sva neiskorištena sredstva iz europskih strukturnih i investicijskih fondova mobiliziraju za ublažavanje izvanrednih posljedica pandemije bolesti COVID-19. Te će izmjene osigurati dodatnu fleksibilnost, ali i znatno jednostavnije i povezanije procedure. Kako bi ublažile pritisak na novčane tokove, države članice u obračunskoj godini 2020.–2021. mogu iskoristiti i stopu sufinanciranja sredstvima iz proračuna Unije od 100 %. Italija se potiče da u cijelosti iskoristi te mogućnosti i tako pomogne najugroženijim građanima i sektorima.

(9) Socioekonomske posljedice pandemije vjerojatno će se nejednako osjetiti u talijanskim regijama i područjima zbog dugotrajnih gospodarskih i socijalnih razlika, različitog potencijala za konkurentnost i stupnja ovisnosti o turizmu. To dovodi do rizika od povećanja regionalnih i teritorijalnih nejednakosti unutar Italije, sve većih razlika između slabije i jače razvijenih regija, između rubnih područja u socijalnom smislu i ostalih urbanih područja te između nekih urbanih i ruralnih područja. U kombinaciji s rizikom od privremenog prekida procesa konvergencije među državama članicama, na postojeću situaciju nužno je odgovoriti ciljanim politikama.

(10) Italija je 30. travnja 2020. dostavila svoj Program stabilnosti za 2020.

(11) Na Italiju se trenutačno primjenjuje preventivni dio Pakta o stabilnosti i rastu te pravilo o dugu.

(12) Vlada u svojem Programu stabilnosti za 2020. planira da će se ukupni saldo s deficita od 1,6 % BDP-a u 2019. pogoršati na deficit od 10,4 % BDP-a u 2020. Predviđa se da će se deficit u 2021. smanjiti na 5,7 % BDP-a. Nakon što se stabilizirao na 134,8 % BDP-a u 2019., očekuje se prema Programu stabilnosti za 2020. da će udio duga opće države u BDP-u u 2020. porasti na 155,7 %. Na makroekonomske i fiskalne izglede utječe vrlo izražena nesigurnost izazvana pandemijom bolesti COVID-19. Neki rizici na kojima se temelje proračunske projekcije specifični su za Italiju, a to su znatan iznos državnih jamstava i volatilnost prinosa na državne obveznice.

(13) Italija je u okviru koordiniranog Unijina pristupa na pandemiju bolesti COVID-19 odgovorila donošenjem proračunskih mjera za povećanje kapaciteta svojeg zdravstvenog sustava, ograničenje pandemije i pomoć osobito ugroženim građanima i sektorima. Prema Programu stabilnosti za 2020., vrijednost tih proračunskih mjera iznosi 4,5 % BDP-a u 2020. Te mjere namijenjene su jačanju zdravstvene zaštite i

[7] Uredba (EU) br. 2020/460 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. ožujka 2020. o izmjeni uredaba (EU) br. 1301/2013, (EU) br. 1303/2013 i (EU) br. 508/2014 s obzirom na posebne mjere za mobilizaciju ulaganja u zdravstvene sustave država članica i u druge sektore njihovih gospodarstava u odgovoru na izbijanje bolesti COVID-19 (Investicijska inicijativa kao odgovor na koronavirus) (SL L 99, 31.3.2020., str. 5.) i Uredba (EU) 2020/558 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2020. o izmjeni uredbi (EU) br. 1301/2013 i (EU) br. 1303/2013 u pogledu posebnih mjera radi pružanja iznimne fleksibilnosti za korištenje europskih strukturnih i investicijskih fondova u odgovoru na izbijanje bolesti COVID-19 (SL L 130, 24.4.2020., str. 1.).

civilne zaštite, proširenju programa doplataka na plaće te financijskoj potpori samozaposlenim osobama i poduzećima. Osim toga, Italija je najavila mjere koje će pridonijeti potpori likvidnosti poslovnih subjekata bez izravnog proračunskog učinka, među ostalim odgodu plaćanja poreza i kreditna jamstva. Mjere koje je Italija poduzela općenito su u skladu sa smjernicama iz Komunikacije Komisije o koordiniranom gospodarskom odgovoru na pandemiju bolesti COVID-19. Puna provedba tih mjera uz preusmjeravanje fiskalnih politika prema ostvarenju razboritih srednjoročnih fiskalnih pozicija kada to gospodarski uvjeti dopuste, pridonijet će očuvanju fiskalne održivosti u srednjem roku.

(14) Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2020. predviđa se da će ne bude li promjene politika u Italiji ukupni saldo opće države iznositi -11,1 % BDP-a u 2020. te -5,6 % u 2021. Predviđa se da će udio duga opće države u BDP-u dosegnuti 158,9 % u 2020. i 153,6 % u 2021.

(15) Budući da Italija u 2019. nije poštovala pravilo o dugu, a u 2020. je planirala premašiti graničnu vrijednost deficita od 3 % BDP-a, Komisija je 20. svibnja 2020. objavila izvješće pripremljeno u skladu s člankom 126. stavkom 3. Ugovora. Analiza općenito upućuje na to da ne postoje dokazi na temelju kojih bi se moglo zaključiti da je kriterij duga kako je definiran u Ugovoru i u Uredbi (EZ) br. 1467/1997 ispunjen, odnosno da nije ispunjen, a kriterij deficita nije ispunjen.

(16) Pandemija bolesti COVID-19 izložila je nacionalni zdravstveni sustav nezapamćenom opterećenju, što upućuje na strukturne slabosti i nužnost veće pripravnosti za odgovor na krizne situacije. Unatoč tome što je potrošnja na području zdravstva niža od prosjeka EU-a, talijanski zdravstveni sustav odlikuje se visokospecijaliziranim i kvalitetnim univerzalnim uslugama te općenito uspijeva pružiti pristupačnu skrb. Bez obzira na to, osobito na početku pandemije fragmentacija upravljanja zdravstvenim sustavom i koordinacija između središnjih i regionalnih tijela usporile su provedbu mjera za ograničavanje zaraze. Odgovor regionalnih zdravstvenih sustava na krizu prvenstveno se temeljio na izvanrednoj mobilizaciji, osobito zdravstvene radne snage i lokalnih socijalnih službi. Time su nadoknađena ograničenja fizičke infrastrukture, broja zdravstvenih radnika i ulaganja koja su provođena posljednjih godina u cilju poboljšanja struktura i usluga. Talijanska je vlada poduzela iznimne napore kako bi ublažila širenja virusa, smanjila pritisak na bolnice i stvorila dodatne kapacitete za skrb. U pripremi je dugoročnija strategija ograničenja zaraze kako bi se osigurao siguran povratak proizvodnoj aktivnosti. Osim na mjere za poboljšanje upravljanja i planove pripravnosti za krizne situacije, politike za razdoblje nakon pandemije bolesti COVID-19 trebale bi se usmjeriti i na smanjenje javnog investicijskog jaza u području zdravstvene zaštite. Srednjoročno i dugoročno, izrada strateškog plana ulaganja ključan je preduvjet za poboljšanje otpornosti talijanskog zdravstvenog sustava i jamstvo pristupačne zdravstvene skrbi. S obzirom na trenutačne projekcije radne snage u zdravstvu, prednost bi trebalo dati razvoju politika za uklanjanje uskih grla u osposobljavanju, zapošljavanju i zadržavanju zdravstvene radne snage.

(17) Mjere zabrane kretanja uvedene kao odgovor na zdravstvenu krizu imaju snažan negativan učinak na tržište rada i socijalne uvjete. Prije krize socijalna situacija polako se poboljšavala, premda su rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti, siromaštva zaposlenih i dohodovne nejednakost i dalje bili visoki te su postojale znatne regionalne razlike. S obzirom na udar izazvan pandemijom bolesti COVID-19 i njezine posljedice, trebalo bi ojačati socijalne sigurnosne mreže kako bi se osigurao odgovarajući zamjenski dohodak, bez obzira na radni status zaposlenih, uključujući one koji se suočavaju s problemima u pristupu socijalnoj zaštiti. Jačanje mjera za

nadoknadu dohotka i potporu osobito je važno za radnike s netipičnim radnim aranžmanima i ranjive osobe. Bitno je i pružanje usluge koje su usmjerene na socijalno uključivanje i uključivanje na tržište rada. Nova potpora minimalnom dohotku, kojom su tijekom prošle godine osigurani prihodi za više od milijun kućanstava (u prosjeku 513 EUR), mogla bi ublažiti posljedice krize. Međutim, dostupnost tog programa ranjivim skupinama mogla bi se poboljšati. Vlada je privremeno uvela dodatni „prihod za hitne slučajeve” za potporu kućanstvima koja do sada nisu ispunjavala uvjete za minimalni dohodak. Osobe zaposlene u sivoj ekonomiji, posebno u sektorima kao što su poljoprivreda, prehrambena industrija i stanogradnja, također se suočavaju s problemima u pristupu socijalnoj zaštiti i potpori dohotku. Kako bi odgovorila na taj izazov, vlada je nedavno ublažila pravila za legalizaciju radnog statusa neprijavljenih radnika te za dobivanje ili produljenje boravišnih dozvola za zaposlene migrante. Negativni demografski trendovi i odljev mozgova također bi mogli oslabiti izglede za rast. Uz teže uvjete na tržištu rada, nedostatak kvalitetnih usluga jedan je od uzroka depopulacije u južnim regijama i ruralnim područjima. Od ključne je važnosti poboljšati pristup e-uslugama, posebno u kontekstu ograničene mobilnosti.

(18) Italija od izbijanja krize poduzima korake za ublažavanje posljedica na zapošljavanje. Programi skraćenog radnog vremena (*cassa integrazione*) odigrali su važnu ulogu i očekuje se da će tako biti i u budućnosti. Prihvatljivost za programe proširena je na mala i mikro poduzeća kao i na sve gospodarske sektore i zaposlenike. Osim toga, uspostavljen je zaseban (privremeni) sustav za samozaposlene osobe. Uvjeti na tržištu rada poboljšavali su se i prije krize. Stopa zaposlenosti dosegla je u 2019. 64 %, što je najviša ikad zabilježena razina. Međutim, ta je stopa i dalje bile znatno ispod prosjeka Unije. Stopa nezaposlenosti bila je trajno visoka, kao i drugi pokazatelji stagnacije tržišta rada, a prema Komisijinoj prognozi očekuje se njezin daljnji rast na 11,8 % u 2020. i smanjenje na 10,7 % u 2021. Visok je bio i udio ugovora na određeno vrijeme, bez obzira na to što se od sredine 2018. otvaranje novih radnih mjesta temeljilo na stalnim radnim mjestima. Bitan je preduvjet budućeg održivog i uključivog oporavka integracija neaktivnih mladih osoba i žena na tržište rada. Poduzeti su određeni koraci za jačanje javnih službi za zapošljavanje i njihovu bolju integraciju sa socijalnim službama, obrazovanjem odraslih i strukovnim osposobljavanjem. Međutim, njihov je kapacitet posredovanja i dalje slab i znatno se razlikuje među regijama. Uključenost poslodavaca i dalje je marginalna. Budući da se mjere zabrane kretanja sve više ukidaju, fleksibilni radni uvjeti i rad na daljinu mogu koristiti poduzećima i radnicima. Kao odgovor na krizu Vlada je donijela privremene mjere kojima je cilj uskladiti privatni i poslovni život, kao što su poticanje pametnog rada i posebnog dopusta te vaučeri za čuvanje djece. Unatoč nedavnim naporima, mjere za promicanje jednakih mogućnosti i politika za usklađivanje profesionalnog i privatnog života, kao i ponuda pristupačnih usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te dugotrajne skrbi, i dalje su neučinkovite i slabo integrirane.

(19) Uz to, aktualna krizna situacija pokazuje da je potrebno poboljšati digitalno učenje i vještine, među ostalim za radno sposobne odrasle osobe i učenje na daljinu. Ulaganje u obrazovanje i vještine ključan je preduvjet za promicanje pametnog i uključivog oporavka te nastavak provedbe zelene i digitalne tranzicije. U tom pogledu ishodi obrazovanja i osposobljavanja i dalje su velik izazov za Italiju. Postoje velike regionalne razlike u stjecanju osnovnih vještina, a stopa ranog napuštanja školovanja znatno je iznad prosjeka Unije (13,5 % u odnosu na 10,3 % u 2019.), posebno za učenike rođene izvan Unije (33 %). U kontekstu ograničavanja mobilnosti regionalne i teritorijalne nejednakosti mogle bi se pogoršati. U tom je smislu posebno važno ulagati u učenje na daljinu, kao i u digitalnu infrastrukturu i vještine nastavnika i

učenika. Italija ima i manji udio osoba sa završenim obrazovanjem u području znanosti i inženjerstva od prosjeka Unije, a stopa stjecanja tercijarnog obrazovanja i dalje je vrlo niska (27,6 % u 2019.). Nadalje, talijanska poduzeća manje ulažu u osposobljavanje svojih zaposlenika u području informacijskih i komunikacijskih tehnologija u odnosu na poduzeća iz usporedivih zemalja. S obzirom na sve manji broj radnih mjesta za koja su potrebne niske kvalifikacije, zabrinjavajuća je i niska stopa sudjelovanja niskokvalificiranih odraslih osoba u osposobljavanju. Usavršavanje i prekvalifikacija i dalje su jednako važni za stjecanje vještina relevantnih za tržište rada kao i za promicanje pravednog prelaska na digitalno i održivije gospodarstvo.

(20) Kriza je istaknula nužnost potpore kojom se poduzećima olakšava pristup financiranju. Italija je donijela nekoliko programa za potporu toku likvidnosti za poduzeća, među ostalim u okviru Privremenog okvira za mjere državne potpore u svrhu podrške gospodarstvu u aktualnoj pandemiji bolesti COVID-19[8]. Učinkovita provedba takvih programa, među ostalim jamstvima koja se provode u okviru bankarskog sustava, ključan je preduvjet da se osiguraju koristi svim poduzećima, a posebno malim i srednjim poduzećima te poduzećima u sektorima i zemljopisnim područjima koja su najviše pogođena, kao i inovativnim poduzećima. Pri osmišljavanju i provedbi tih mjera potrebno je voditi računa o otpornosti bankarskog sektora. Izravnim bespovratnim sredstvima i poticajima za tržišno financiranje može se poduprijeti i likvidnost MSP-ova i inovativnih poduzeća. Inovativna poduzeća (često bez kolaterala) suočavaju se s većim poteškoćama pri traženju kredita, a trenutačna bi kriza to mogla pogoršati. Odgoda plaćanja poreza i socijalnih doprinosa državi pridonijela je poboljšanju novčanih tokova poduzećâ. Međutim, trebalo bi spriječiti kašnjenja u odobrenim plaćanjima, bilo da je riječ o plaćanjima uprave poduzećima ili plaćanja među poduzećima, jer to negativno utječe na likvidnost svih poduzeća, a posebno onih manjih.

(21) Kako bi se potaknuo gospodarski oporavak, bit će važno mobilizirati veća sredstva na početku provedbe već razrađenih projekata javnih ulaganja i promicati privatna ulaganja, među ostalim na temelju relevantnih reformi. Kad je riječ o potpori oporavku i povećanju buduće otpornosti, posebno važna bit će ulaganja u potporu zelenoj tranziciji. Italija je vrlo osjetljiva na ekstremne vremenske i hidrogeološke katastrofe, uključujući suše i šumske požare. Preobrazba Italije u klimatski neutralno gospodarstvo zahtijevat će znatna privatna i javna ulaganja tijekom duljeg razdoblja, a posebno u području novih postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, elektroenergetske infrastrukture i energetske učinkovitosti. Ulaganja za borbu protiv klimatskih promjena u okviru zelenog plana navedena su u nacionalnom energetskom i klimatskom planu Italije. Bitna su za suočavanje s prijetnjom koju predstavljaju klimatske promjene, a istovremeno imaju temeljnu ulogu u oporavku Italije i jačanju njezine otpornosti. Ulaganja u okviru zelenog plana ključna su i za smanjenje posljedica onečišćenja zraka na zdravlje ljudi u talijanskim gradovima, posebno u bazenu rijeke Pad. Primjerice, provedba inicijativa za održivu mobilnost, kao što je obnova lokalnih autobusa javnog prijevoza, primjer je istovremenog rješavanja problema zagušenja i onečišćenja zraka. Infrastrukturni deficiti u području gospodarenja vodama i otpadom, posebno u južnim regijama, dovode do posljedica na okoliš i zdravlje, uz znatne troškove i gubitak prihoda u talijanskom gospodarstvu. Općenito, otpornost na klimatske promjene važna je za svu infrastrukturu, uključujući zdravstvenu infrastrukturu. Za to je potrebno izraditi strategije za prilagodbu. Suočavanje s izazovima u području okoliša i klimatskih promjena, kao što su

[8] SL C 91I , 20.3.2020., str. 1.–9.

hidrološki rizici, održiva gradska mobilnost, energetska učinkovitost, kružno gospodarstvo i industrijska transformacija, prilika su da se poboljša produktivnost i pri tom izbjegnu neodržive prakse. Istovremeno, ulaganjima u takve projekte može se pridonijeti otvaranju radnih mjesta i podržati oporavak nakon krize. Italija bi izradom programa za korištenje sredstava iz Fonda za pravednu tranziciju u razdoblju 2021.–2027. mogla lakše odgovoriti na neke izazove prelaska na klimatski neutralno gospodarstvo, osobito u područjima iz Priloga D Izvješću za Italiju 2020.[9] To bi Italiji omogućilo da na najbolji način iskoristi sredstva iz tog fonda.

(22) Tijekom provedbe mjera zabrane kretanja tijekom pandemije bolesti COVID-19 pokazala se važnost ulaganja u digitalizaciju gospodarstva i potvrdila relevantnost digitalne infrastrukture. Zbog niske razine digitalnog intenziteta i digitalnog znanja u talijanskim poduzećima, posebno u MSP-ovima i mikropoduzećima, ona tijekom provedbe mjera ograničenja kretanja nisu mogla ponuditi e-trgovinu, osigurati rad na daljinu i upotrebu digitalnih alata. Ulaganje u digitalizaciju i vještine kontinuiranom i pravodobnom provedbom ciljanih nacionalnih politika ključno je za poboljšanje modela e-poslovanja i pomoć poduzećima u prilagodbi, kao i za povećanje produktivnosti i konkurentnosti. Pristup brzoj i pouzdanoj digitalnoj infrastrukturi pokazao se ključnim preduvjetom za pružanje osnovnih usluga u području uprave, obrazovanja, zdravstva i medicine kao i za praćenje i nadzor pandemije. Italija i dalje zaostaje u pogledu pokrivenosti optičkom mrežom do objekata (FTTP) u ruralnim područjima. Trebalo bi donijeti posebne mjere za rješavanje tog nedostatka te i dalje poticati prihvaćanje širokopojasne pokrivenosti.

(23) Učinkovit sustav istraživanja i inovacija rezultat je stalne i dosljedne potpore politike koja se temelji na dokazima, kao i ulaganja i odgovarajućeg ljudskog kapitala. Aktualna kriza jasno je pokazala da treba dodatno ojačati brzu razmjenu podataka među istraživačima, uključujući pristup rezultatima i dokazima koji je za korisnika besplatan te otvorenu znanost. Takva je razmjena, uz znanstvenu i poslovnu suradnju, neosporno ključan uvjet da rezultati istraživanja, uključujući one o cjepivima i terapijama, stignu na tržište, i oslanja se na prednosti koje Italija ima u medicinskom, industrijskom i istraživačkom sektoru.

(24) Učinkovita javna uprava ključan je preduvjet da se ne uspori provedba mjera donesenih u cilju rješavanja krizne situacije i potpore gospodarskom oporavku. Isplata socijalnih naknada, mjere likvidnosti i pojačano financiranje projekata na početku provedbe itd. možda neće biti učinkoviti ako ih ometaju uska grla javnog sektora. Njegove su slabosti, među ostalim, dugotrajnost postupaka, uključujući postupke građanskog pravosuđa, niska razina digitalizacije i slab administrativni kapacitet. U kontekstu znatnog povećanja javnih sredstava za potporu gospodarskoj aktivnosti postupci i provjere trebaju se provoditi brzo. Digitalizacija u javnim upravama prije krize bila je neujednačena. Interakcija između nadležnih tijela i šire javnosti na internetu bila je niska. I dalje je nizak udio administrativnih postupaka na razini regija i općina koji se mogu započeti i u potpunosti dovršiti u digitalnom obliku. Kriza je također razotkrila nedostatak interoperabilnosti javnih digitalnih usluga. Kako bi se olakšalo reagiranje javne uprave na potrebe poduzeća, potrebno je poboljšati i pojednostavniti sektorske propise te ukloniti preostale prepreke tržišnom natjecanju. Naposljetku, djelotvoran pravosudni sustav bitan je za uspostavu gospodarstva koje privlači ulaganja i pogoduje poslovanju, a imat će ključnu ulogu i u procesu oporavka, među ostalim provedbom djelotvornih okvira za spašavanje i oporavak.

[9] SWD(2020) 511 final.

(25) Iako se ove preporuke prije svega odnose na ublažavanje socioekonomskih posljedica pandemije i olakšavanje gospodarskog oporavka, preporuke za Italiju iz 2019. koje je Vijeće usvojilo 9. srpnja 2019. odnosile su se i na reforme koje su iznimno važne za uklanjanje srednjoročnih i dugoročnih strukturnih nedostataka. Te su preporuke i dalje relevantne i kontinuirano će se pratiti tijekom godišnjeg ciklusa europskog semestra sljedeće godine. Isto vrijedi i za preporuke koje se odnose na investicijske politike. O tim potonjim preporukama trebalo bi voditi računa pri izradi strateških programa financiranja kohezijske politike nakon 2020., među ostalim i pri izradi mjera ublažavanja i strategija izlaska iz aktualne krize.

(26) Mjere talijanske vlade za potporu kućanstvima i poduzećima pridonijele su i očuvanju kapitalizacije i otpornosti bankarskog sektora u trenutačnom teškom poslovnom okruženju. Unatoč donesenim mjerama ublažavanja, kao što su bonitetna fleksibilnost koju su odobrila nadzorna tijela za bankarstvo, pandemija bolesti COVID-19 negativno utječe i na kvalitetu imovine banaka diljem Unije, pa tako i u Italiji, što će se vjerojatno nastaviti i u narednim tjednima i mjesecima. To se odražava i na napore za smanjenje neprihodonosnih kredita, među ostalim i zbog sporijeg rada sudova i rješavanja pitanja imovine umanjene vrijednosti. U tom je pogledu poticanje održivih rješenja za održive dužnike pogođene krizom, među ostalim izbjegavanjem pravnih automatizma, važan preduvjet za očuvanje kvalitete imovine. Istodobno se osiguravanjem točnog izvješćivanja o pogoršanju kvalitete imovine i razboritim kreditnim standardima može pomoći i funkcioniranju sekundarnog tržišta loših kredita te ograničiti negativne učinke na postojeće inicijative za prodaju neprihodonosnih kredita.

(27) Učinkovito sprečavanje i sankcioniranje korupcije može bitno pridonijeti oporavku Italije nakon krize. Konkretno, transparentnošću u javnom sektoru i pojačanim nadzorom korupcije mogu se izbjeći pokušaji organiziranog kriminala da se infiltrira u gospodarske i financijske tokove, naruši postupke javne nabave i, u širem smislu, preusmjeri javna sredstva potrebna za ulaganja. Istodobno bi postupci javne nabave trebali ostati učinkoviti te uskladiti potrebu za pomnim praćenjem i pravodobnost. Vrijeme potrebno za donošenje presuda u žalbenim postupcima pred kaznenim sudovima i dalje izaziva zabrinutost, ali u Parlamentu je u tijeku rasprava o sveobuhvatnim reformama za pojednostavnjenje kaznenih postupaka. Nedavno je ojačan talijanski okvir za borbu protiv korupcije, ali ga je potrebno dovršiti, među ostalim uvođenjem kazni za izabrane javne dužnosnike u slučaju sukoba interesa.

(28) Europski semestar pruža okvir za kontinuiranu koordinaciju gospodarskih politika i politika zapošljavanja u Uniji, što može pridonijeti održivom gospodarstvu. Osigura li punu provedbu preporuka navedenih u nastavku, Italija će pridonijeti napretku u ostvarenju UN-ovih ciljeva održivog razvoja i zajedničkim nastojanjima da se u Uniji zajamči konkurentna održivost.

(29) Bliska koordinacija među gospodarstvima u ekonomskoj i monetarnoj uniji ključna je za brz oporavak od negativnog gospodarskog učinka bolesti COVID-19. Italija bi, kao država članica čija je valuta euro i uzimajući u obzir političke smjernice Euroskupine, trebala osigurati usklađenost svojih politika s preporukama za europodručje i s politikama drugih država članica europodručja.

(30) Komisija je u okviru Europskog semestra 2020. provela sveobuhvatnu analizu ekonomske politike Italije i objavila je u Izvješću za Italiju za 2020. Ocijenila je i Program stabilnosti za 2020. te mjere poduzete nakon preporuka upućenih Italiji prethodnih godina. Komisija je u obzir uzela ne samo njihovu važnost za održivu

fiskalnu i socioekonomsku politiku u Italiji nego i njihovu usklađenost s pravilima i smjernicama Unije jer je potrebno unaprijediti opće gospodarsko upravljanje u Uniji na način da se s razine Unije pridonosi budućim nacionalnim odlukama.

(31) Uzimajući u obzir tu ocjenu, Vijeće je ocijenilo Program stabilnosti za 2020. i njegovo je mišljenje[10] posebno navedeno u preporuci 1. u nastavku.

(32) Uzimajući u obzir detaljno ispitivanje koje je provela Komisija i tu ocjenu, Vijeće je ocijenilo [Nacionalni program reformi za 2020.] i Program stabilnosti za 2020. U ovim se preporukama vodilo računa o tome da je potrebna pomoć u borbi protiv pandemije i olakšanju gospodarskog oporavka prvi korak u pravcu korekcije neravnoteža. Preporuke koje se izravno odnose na makroekonomske neravnoteže koje je Komisija utvrdila u skladu s člankom 6. Uredbe (EU) br. 1176/2011 navedene su u preporukama 1., 2., 3. i 4.

PREPORUČUJE da Italija u 2020. i 2021. poduzme djelovanje kojemu je cilj:

1. U skladu s općom klauzulom o odstupanju, poduzeti sve potrebne mjere i učinkovito odgovoriti na pandemiju, održati gospodarstvo i pružiti potporu oporavku koji će uslijediti. Kada to gospodarski uvjeti dopuste, provoditi fiskalne politike s ciljem postizanja razboritih srednjoročnih fiskalnih pozicija i osiguravanja održivosti duga, uz istodobno poticanje ulaganja. Povećati otpornost i kapacitet zdravstvenog sustava kad je riječ o zdravstvenim radnicima, ključnim medicinskim proizvodima i kritičnoj infrastrukturi. Poboljšati koordinaciju između nacionalnih i regionalnih tijela.

2. Osigurati primjerenu nadoknadu dohotka i pristup socijalnoj zaštiti, posebno za radnike s netipičnim radnim aranžmanima. Ublažiti posljedice krize na zapošljavanje, među ostalim fleksibilnim radnim uvjetima i aktivnim mjerama tržišta rada. Jačati učenje na daljinu i vještine, uključujući digitalne.

3. Osigurati učinkovitu provedbu mjera za osiguravanje dodatne likvidnosti realnom gospodarstvu, uključujući mala i srednja poduzeća, inovativna poduzeća i samozaposlene osobe te izbjegavati kašnjenja u plaćanju. Mobilizirati veća sredstva na početku provedbe već razrađenih projekata javnih ulaganja i promicati privatna ulaganja za potporu oporavku gospodarstva. Usmjeriti ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju, posebno u čistu i učinkovitu proizvodnju i korištenje energije, istraživanje i inovacije, održivi javni prijevoz, gospodarenje otpadom i vodama, kao i pojačanu digitalnu infrastrukturu kako bi se osiguralo pružanje osnovnih usluga.

4. Poboljšati učinkovitost pravosuđa i djelotvornost javne uprave.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće
Predsjednik

[10] U skladu s člankom 5. stavkom 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97.